

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ
РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, шостої статті 127, частини п'ятої статті 128 Закону України «Про судоустрій України», указів Президента України «Про Державну судову адміністрацію України», «Про Положення про Державну судову адміністрацію України»

м. Київ

17 грудня 2009 року

№ 32-рп/2009

Справа № 1-40/2009

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни — доповідача,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,

Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, шостої статті 127, частини п'ятої статті 128 Закону України «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 року № 3018-III (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 27-28, ст. 180), указів Президента України «Про Державну судову адміністрацію України» від 29 серпня 2002 року № 780 (Офіційний вісник України, 2002 р., № 36, ст. 1674), «Про Положення про Державну судову адміністрацію України» від 3 березня 2003 року № 182 (Офіційний вісник України, 2003 р., № 10, ст. 432).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання 45 народних депутатів України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність тверджень щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) положень частин другої, шостої статті 127, частини п'ятої статті 128 Закону України «Про судоустрій України», указів Президента України «Про Державну судову адміністрацію України», «Про Положення про Державну судову адміністрацію України».

Заслухавши суддю-доповідача Маркуш М. А. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

УСТАНОВИВ:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 45 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення частин другої, шостої статті 127, частини п'ятої статті 128 Закону України «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 року № 3018-III (далі — Закон), укази Президента України «Про Державну судову адміністрацію України» від 29 серпня 2002 року № 780 (далі — Указ № 780), «Про Положення про Державну судову адміністрацію України» від 3 березня 2003 року № 182 (далі — Указ № 182).

Автори клопотання стверджують, що, приймаючи Закон, Верховна Рада України виходила з обсягу конституційних повноважень глави держави, визначених статтею 106 Конституції України в редакції від 28 червня 1996 року, яка передбачала його право формувати центральні органи виконавчої влади, до яких і належить Державна судова адміністрація України. Після внесення змін до Основного Закону України згідно з Законом України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV його нормами не встановлено повноважень Президента України формувати центральні органи виконавчої влади, призначати і звільняти їх керівників та затверджувати положення про такі органи. Вирішення зазначених питань віднесено до компетенції Кабінету Міністрів України (пункти 9¹, 9² статті 116 Конституції України).

Аргументуючи свої твердження, суб'єкт права на конституційне подання наводить норми Основного Закону України та правові позиції Конституційного Суду України, викладені у його рішеннях від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003 (справа про гарантії діяльності народного депутата України), від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004 (справа про Координаційний комітет), від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007 (справа про звільнення судді з адміністративної посади), від 2 жовтня 2008 року № 19-рп/2008 у справі щодо підпорядкування спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг, від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008 у справі щодо Національної комісії з питань регулювання зв'язку України, відповідно до яких повноваження Президента України встановлюються виключно Конституцією України.

Автори клопотання вважають, що оспорювані положення Закону стосовно визначення Президента України суб'єктом, який призначає на посаду та звільняє з посади Голову Державної судової адміністрації України, його заступників (частини друга, шоста статті 127), затверджує положення про Державну судову адміністрацію України (частина п'ята статті 128), не відповідають статтям 6, 8, частині другій статті 19, статтям 106, 116 Конституції України.

2. Свої позиції стосовно предмета конституційного подання висловили Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Верховний Суд України, Міністерство юстиції України, Державна судова адміністрація України, науковці Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Одеської національної юридичної академії.

3. Конституційний Суд України, розглядаючи порушені у конституційному поданні питання, виходить з такого.

3.1. Згідно зі статтею 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову; органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

В Основному Законі України визначено, що Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8); органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19).

Президент України здійснює повноваження, визначені Конституцією України (пункт 31 частини першої статті 106), що унеможлиблює виконання ним інших повноважень, крім встановлених Основним Законом України, на що неодноразово вказував Конституційний Суд України у своїх рішеннях, зокрема від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004, від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007, від 2 жовтня 2008 року № 19-рп/2008, від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008.

3.2. Верховна Рада України у 2002 році прийняла Закон, в частині другій статті 125 якого закріплено положення, що Державна судова адміністрація України є центральним органом виконавчої влади, що здійснює організаційне забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції, а також інших органів та установ судової системи. У частинах другій, шостій статті 127 Закону Президента України визначено суб'єктом, який призначає на посаду та звільняє з посади Голову Державної судової адміністрації України, його заступників. Згідно з частиною п'ятою статті 128 Закону положення про Державну судову адміністрацію України затверджується указом Президента України за поданням Прем'єр-міністра України, погодженим із Радою суддів України.

На виконання Закону Президент України видав Указ № 780 та Указ № 182, якими було утворено Державну судову адміністрацію України та затверджено положення про неї.

Повноваження Президента України, передбачені частинами другою, шостою статті 127, частиною п'ятою статті 128 Закону, ґрунтувалися на положеннях статті 106 Конституції України в редакції від 28 червня 1996 року, а саме пунктів 10, 15 частини першої, за якими Президент України за поданням Прем'єр-міністра України утворював, реорганізовував та ліквідував центральні органи виконавчої влади, призначав керівників центральних органів виконавчої влади та припиняв їхні повноваження на цих посадах.

3.3. Законом України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, який набрав чинності з 1 січня 2006 року, внесено зміни до Конституції України, зокрема статей 106, 116. За зміненою редакцією статті 106 Основного Закону України Президент України не наділений повноваженнями формувати центральні органи виконавчої влади, призначати і звільняти їх керівників та регламентувати діяльність таких органів. Згідно з доповненнями статті 116 Конституції України пунктами 9¹, 9² зазначені повноваження належать до компетенції Кабінету Міністрів України, який утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. На виконання вказаних положень Конституції України в Законі України «Про Кабінет Міністрів України» визначено, що міністерства та інші центральні органи виконавчої влади є відповідальними перед Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні йому; Кабінет Міністрів України призначає на посаду та звільняє з посади за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Уряду України (частина друга, пункт перший частини дев'ятої статті 22). Голова Державної судової адміністрації України не входить до складу Уряду України. Таким чином, призначення на посаду та звільнення з посади керівника Державної судової адміністрації України віднесено до повноважень Кабінету Міністрів України.

Отже, оспорювані положення Закону стосовно повноважень Президента України, закріплених у частинах другій, шостій статті 127, частині п'ятій статті 128, є такими, що не відповідають статтям 8, 19, 106, 116 Конституції України.

4. Народні депутати України просять визнати неконституційними Указ № 780 та Указ № 182. Указом Президента України «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких указів Президента України» від 23 червня 2009 року № 477 визнано такими, що втратили чинність, укази Президента України «Про Державну судову адміністрацію України» від 29 серпня 2002 року № 780, «Про Положення про Державну судову адміністрацію України» від 3 березня 2003 року № 182.

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України, викладеної у пункті 5 мотивувальної частини Рішення від 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001, юрисдикція Конституційного Суду України поширюється на чинні нормативно-правові акти.

Згідно з пунктом 1 § 51 Регламенту Конституційного Суду України Конституційний Суд України припиняє конституційне провадження у справі, якщо в процесі пленарного засідання виявлено підстави щодо відмови у відкритті конституційного провадження, передбачені статтею 45 Закону України «Про Конституційний Суд України».

У зв'язку із зазначеним, згідно з пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», пунктом 1 § 51 Регламенту Конституційного Суду України конституційне провадження у справі підлягає припиненню в частині перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) указів Президента України «Про Державну судову адміністрацію України» від 29 серпня 2002 року № 780, «Про Положення про Державну судову адміністрацію України» від 3 березня 2003 року № 182 з підстав невідомості Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

Враховуючи наведене та керуючись статтями 147, 150, 152, 153 Конституції України, статтями 51, 61, 63, 65, 67, 69, 73 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

вирішив:

1. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), окремі положення Закону України «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 року № 3018–III, а саме:

- частину другу статті 127 стосовно призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Голови Державної судової адміністрації України;
- частину шосту статті 127 стосовно призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України заступників Голови Державної судової адміністрації України;
- частину п'яту статті 128 щодо затвердження Президентом України положення про Державну судову адміністрацію України.

2. Припинити конституційне провадження у справі в частині перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) указів Президента України «Про Державну судову адміністрацію України» від 29 серпня 2002 року № 780, «Про Положення про Державну судову адміністрацію України» від 3 березня

2003 року № 182 на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

3. Положення частин другої, шостої статті 127, частини п'ятої статті 128 Закону України «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 року № 3018-III, визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

4. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточною і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

● *Summary to the Decision of the Constitutional Court of Ukraine № 32-рп/2009 dated December 17, 2009 in the case upon the constitutional petition of 45 People's Deputies of Ukraine concerning conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of provisions of Articles 127.2, 127.6, 128.5 of the Law «On the Judicial System of Ukraine» and the Decrees of the President of Ukraine «On the State Judicial Administration of Ukraine» and «On the Regulation On the State Judicial Administration of Ukraine»*

Subject of the right to constitutional petition — 45 People's Deputies of Ukraine — applied to the Constitutional Court of Ukraine with a petition to recognise as unconstitutional the provisions of Articles 127.2, 127.6, 128.5 of the Law «On the Judicial System of Ukraine» № 3018-III dated February 7, 2002 (hereinafter referred to as «the Law») and Decrees of the President of Ukraine «On the State Judicial Administration of Ukraine» № 780 dated August 29, 2002 (hereinafter referred to as «the Decree № 780») and «On the Regulation On the State Judicial Administration of Ukraine» № 182 dated March 3, 2003 (hereinafter referred to as «the Decree №182»).

Pursuant to Article 6 of the Constitution, the state power in Ukraine is exercised on the principles of its division into legislative, executive and judicial; bodies of legislative, executive and judicial power exercise their authority within the limits established by the Constitution and in accordance with the laws of Ukraine.

The Constitution has the highest legal force, and laws, as well as other normative legal acts, are adopted on its basis and shall be conformant therewith (Article 8.2 of the Fundamental Law). Bodies of state power and bodies of local self-government and their officials are obliged to act only on the basis, within the limits of authority, and in the manner envisaged by the Constitution and laws of Ukraine (Article 19.2 of the Constitution).

In view of Article 106.1.31 of the Constitution, the President of Ukraine performs the authorities prescribed by the Constitution, which disables him to perform other

authorities besides those envisaged by the Fundamental Law. This has been repeatedly upheld in the case-law of the Constitutional Court.

In 2002, the Verkhovna Rada of Ukraine enacted the Law which Article 152.2 read that the State Judicial Administration of Ukraine (SJA) is a central body of executive power for the organisational support of the activities of the courts of general jurisdiction and other bodies and institutions within the judicial system. In accordance with Article 127.2 and 127.6 of the Law, the President appointed and dismissed the Head and the Deputy Heads of the SJA, and under Article 128.5 of the Law the Regulation on the SJA had to be approved by the Decree of the President upon the submission of the Prime Minister approved by the Council of Justice.

Enabling the operation of the Law, the President of Ukraine enacted the Decrees № 780 and No. 182 whereby established the SJA and approved the Regulation on the SJA.

The authorities of the President enlisted in Articles 127.2, 127.6, 128.5 of the Law were founded on the provisions of Article 106 of the Constitution as of June 28, 1996, namely 106.1.10 and 106.1.15, which allowed the President, upon the submission of the Prime Minister, to establish, reorganise and remove central bodies of executive power, appoint the heads of such bodies and terminate their authorities.

The Law «On Introducing Amendments to the Constitution of Ukraine» № 2222-IV dated December 8, 2004 (entered into force on January 1, 2006) amended inter alia Articles 106, 116 of the Constitution. In line with the amended Article 106 of the Fundamental Law, the President of Ukraine has no authority to establish central bodies of executive power and regulate their activities, as well as appoint and dismiss the heads of such bodies. According to the supplemented items 91 and 92 of Article 116 of the Constitution, the authorities in question pertain to the Cabinet of Ministers which establishes, reorganises and removes, in accordance with the law, ministries and other central bodies of executive power. Enabling the operation of these provisions of the Constitution, the Law of Ukraine «On the Cabinet of Ministers of Ukraine» stipulates that ministries and other central bodies of executive power are responsible before, accountable to and under the control of the Cabinet of Ministers; the Cabinet of Ministers appoints and dismisses, under the submission of the Prime Minister, the heads of central bodies of executive power which are not members of the Government (Article 22.2 and 22.9.1). Since the Head of the SJA is not a member of the Government his/her appointment and dismissal is the authority of the Cabinet of Ministers of Ukraine.

Thus, the disputed provisions of the Law concerning the authorities of the President of Ukraine enlisted in Articles 127.2, 127.6, 128.5 do not conform with Articles 8, 19, 106 and 116 of the Constitution.

In view of the above-mentioned the Constitutional Court of Ukraine held:

1. To recognise as non-conforming with the Constitution (unconstitutional) some provisions of the Law of Ukraine «On the Judicial System of Ukraine» № 3018-III dated February 7, 2002, namely:

— Article 127.2 concerning the appointment and dismissal of the Head of the State Judicial Administration of Ukraine by the President of Ukraine;

- Article 127.6 concerning the appointment and dismissal of the Deputy Heads of the State Judicial Administration of Ukraine by the President of Ukraine;
- Article 128.5 concerning the approval by the President of Ukraine of the Regulation on the State Judicial Administration of Ukraine.

2. To terminate the constitutional proceedings in the case in the part of examination of the constitutionality of the Decrees of the President of Ukraine «On the State Judicial Administration of Ukraine» № 780 dated August 29, 2002 and «On the Regulation On the State Judicial Administration of Ukraine» № 182 dated March 3, 2003 on the ground of Article 45.3 of the Law of Ukraine «On the Constitutional Court of Ukraine» — the lack of authority of the Constitutional Court of Ukraine to resolve the issues raised in the constitutional petition.